

16. Doğaçlama Tiyatronun İletişim Becerilerinde Kullanımına Yönelik Oyuncu Görüşleri ¹

İbrahim KAYMAK ² & Fulya TOPÇUOĞLU ÜNAL ³

APA: Kaymak, İ. & Topçuoğlu Ünal, F. (2026). Doğaçlama Tiyatronun İletişim Becerilerinde Kullanımına Yönelik Oyuncu Görüşleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (52), 273-291. **DOI:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.20772814>

Öz

Bu araştırma, doğaçlama tiyatro çalışmalarının oyuncuların iletişim becerileri üzerindeki etkisini katılımcı görüşleri doğrultusunda incelemeyi amaçlamaktadır. Doğaçlama tiyatro, önceden belirlenmiş metinlere dayanmadan anlık etkileşim, hızlı düşünme ve karşılıklı uyum gerektirmesi nedeniyle iletişim becerilerinin gelişimi açısından önemli bir uygulama alanı sunmaktadır. Nitel araştırma yaklaşımı benimsenen araştırma, durum çalışması deseniyle yürütülmüştür. Çalışma grubunu, 2025 yılı içerisinde Kütahya'da faaliyet gösteren bir tiyatro derneği bünyesinde görev alan ve doğaçlama tiyatro çalışmalarına aktif olarak katılan 10 gönüllü oyuncu oluşturmaktadır. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve 10 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş; katılımcı yanıtları kodlanarak tema ve alt temalar oluşturulmuştur. Analiz sürecinde benzer ifadeler bir araya getirilmiş, frekans ve yüzde dağılımlarıyla desteklenerek bulgular yorumlanmıştır. Araştırma bulguları, doğaçlama tiyatro deneyiminin katılımcılar üzerinde çok boyutlu etkiler oluşturduğunu göstermektedir. İçerik analizi sonucunda elde edilen veriler; kendini ifade etme ve öz güven gelişimi, anlık düşünme ve yaratıcılık, grup için güven ve işbirliği, duygusal farkındalık ve empati ile deneyimin günlük yaşama aktarımı olmak üzere beş tema altında toplanmıştır. Katılımcılar, doğaçlama sürecinin hata yapma kaygısını azalttığını, spontane düşünme becerilerini geliştirdiğini ve iletişim süreçlerinde daha esnek davranmalarına katkı sağladığını belirtmişlerdir. Ayrıca grup içinde oluşan güven ortamının bireysel performansı desteklediği ve sosyal etkileşimi güçlendirdiği ifade edilmiştir. Sonuç olarak doğaçlama tiyatro deneyimi, yalnızca sahne pratiği ile sınırlı kalmayıp

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Etik İzni: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Etik Komisyonu tarafından 26.02.2026 tarihli, 595 sayılı kararla etik izni verilmiştir.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin /iThenticate Oran: %5

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 25.04.2026-**Kabul Tarihi:** 19.06.2026-**Yayın Tarihi:** 20.06.2026; **DOI:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.20772814>

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² (%50) Yüksek Lisans Öğrencisi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı / Master's Degree Student, Kütahya Dumlupınar University, Graduate School of Education, Department of Turkish and Social Sciences, Division of Turkish Language Education (Kütahya, Türkiye), **e-posta:** ibrahim.kaymak43@gmail.com **ORCID ID:** <https://orcid.org/0009-0006-2687-7929> **ROR ID:** <https://ror.org/03jtrja12> **ISNI:** 0000 0004 0595 6407 **Crossref Funder:** 501100008348

³ (%50) Prof. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bölümü / Professor, Kütahya Dumlupınar University, Faculty of Education, Department of Turkish and Social Sciences, Division of Turkish Language Education (Kütahya, Türkiye) **e-posta:** fulya.topcuoglu.unal@dpu.edu.tr, **ORCID ID:** <https://orcid.org/0000-0003-3981-9841> **ROR ID:** <https://ror.org/03jtrja12> **ISNI:** 0000 0004 0595 6407 **Crossref Funder:** 501100008348

bireylerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal becerilerini destekleyen bütüncül bir gelişim alanı sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Tiyatro, doğaçlama, doğaçlama tiyatro, iletişim, oyuncu

Actors' Perspectives on the Use of Improvisational Theater in Communication Skills ⁴

Abstract

This study aims to examine the effects of improvisational theater practices on actors' communication skills from the participants' perspectives. Improvisational theater, which requires spontaneous interaction, rapid thinking, and mutual attunement without relying on pre-written scripts, offers a valuable context for the development of communication competencies. The research adopted a qualitative approach and was conducted as a case study. The study group consisted of 10 volunteer actors who were actively participating in improvisational theater activities within a theater association operating in Kütahya in 2025. Data were collected through a semi-structured interview form comprising 10 open-ended questions developed by the researchers. The obtained data were analyzed using content analysis; participant responses were coded, and themes and sub-themes were identified. Similar expressions were grouped together, and findings were supported by frequency and percentage distributions. The findings indicate that the improvisational theater experience produces multidimensional effects on participants. Content analysis revealed five main themes: development of self-expression and self-confidence, instant thinking and creativity, group trust and collaboration, emotional awareness and empathy, and transfer of the experience to daily life. Participants reported that the improvisation process reduced anxiety about making mistakes, enhanced spontaneous thinking skills, and promoted greater flexibility in communication. They also emphasized that the atmosphere of trust within the group supported individual performance and strengthened social interactions. Overall, improvisational theater serves as a holistic development environment that extends beyond stage practice to foster individuals' cognitive, affective, and social skills.

Keywords: Theatre, Improvisational Theatre, Improvisation, Communication Skills, Actors

⁴ **Statement (Thesis / Paper):** It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research. Q

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Ethics Statement: Ethical approval was granted by the Ethics Committee of Kütahya Dumlupınar University pursuant to Decision No. 595 dated February 26, 2026.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography

Similarity Report: Received – Turnitin / iThenticate Rate: %5

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, **Article Registration Date:** 25.04.2026-**Acceptance Date:** 19.06.2026-

Publication Date: 20.06.2026; **DOI:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.20772814>

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

Giriş

Tiyatro, insanlık tarihi boyunca bireyin kendini ifade etme, toplumsal olayları yansıtırma ve iletişim kurma biçimlerinden biri olarak önemli bir rol üstlenmiştir. Özellikle doğaçlama tiyatrosu, bir mekânda (sahne) canlı oyuncular tarafından önceden belirlenmiş bir metne bağlı kalmadan, olayları, duyguları veya fikirleri söze (diyalog) ve eyleme (jest, mimik, hareket) dayalı olarak seyirci önünde spontane bir şekilde sergileyen kolektif bir sanat formudur (Adıgüzel, 2016). Bu sanat formu, edebi bir metnin yanı sıra ışık, dekor, kostüm ve müzik gibi teknik ve estetik unsurların bir araya gelerek oluşturduğu bütüncül bir gösteriyi ifade ederken, doğaçlama odaklı uygulamalarda yaratıcılık ve anlık etkileşim ön plana çıkar (San, 2006). Bu yönüyle tiyatro, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde iletişimsel bir süreçtir; sahne, oyuncular ile seyirciler arasında çift yönlü bir iletişim alanı oluşturarak empati, ifade ve anlama becerilerinin gelişimine katkı sağlar (Sulak, 2019; Maden, 2017).

Tiyatro, tarihsel süreç içerisinde biçim ve içerik açısından farklı türlere ayrılmıştır. En yaygın tiyatro türleri arasında dramatik (klasik) tiyatro, epik tiyatro, absürd tiyatro ve doğaçlama tiyatrosu yer almaktadır (Çevik, 2008; Töre, 2009). Dramatik tiyatro, belirli bir metin, karakter çatışması ve neden-sonuç ilişkisi üzerine kuruludur (Töre, 2009). Epik tiyatro, Bertolt Brecht'in öncülüğünde gelişmiş olup izleyicinin duygusal değil, eleştirel bir mesafe kurmasını hedefler (Şen, 2021). Absürd tiyatro ise insanın anlamsızlık karşısındaki varoluşsal arayışını sahneye taşır (Doğan, 1995). Doğaçlama tiyatrosu, bu türlerden farklı olarak hazırlıksız ve metinsiz bir biçimde, anlık yaratıcılıkla şekillenir ve oyuncunun iletişim becerilerini doğrudan kullanmasına olanak tanır (Çevik, 2008).

Tiyatronun alt türlerinden biri olan doğaçlama tiyatrosu (improvizasyon), oyuncuların önceden belirlenmiş bir metin, senaryo ya da diyalog olmaksızın, yaratıcılıkları doğrultusunda, sahne üzerinde anlık üretim gerçekleştirdikleri bir tiyatro biçimidir (Yeşilyurt, 2025; Adıgüzel, 2016). Bu tür, spontane düşünme, empati kurma ve aktif dinleme gibi iletişim becerilerini güçlendiren bir yapıdadır (Sulak, 2019; Şimşek, 2024).

Tiyatro, sadece bir sahne sanatı olmanın ötesinde, bireylerin sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerine katkı sağlayan bir eğitim aracıdır (Adıgüzel, 2016; Akoğuz, 2002). Sahne üzerinde gerçekleşen dramatik etkileşimler, oyuncuların empati, öz güven, grup içi uyum ve problem çözme becerilerini geliştirmesine olanak tanır (Kara, 2007). Ayrıca tiyatro, toplumsal olayların ve kültürel değerlerin paylaşılması yoluyla bireylerin toplumsal farkındalığını artırır. Özellikle doğaçlama tiyatrosu, spontane etkileşim ve yaratıcı düşünme süreçlerini destekleyerek, katılımcıların iletişim becerilerini uygulamalı bir şekilde deneyimlemelerini sağlar (Sulak, 2019; Dereli, 2008). Bu yönüyle tiyatro, hem sanatsal hem de pedagojik açıdan vazgeçilmez bir araç olarak kabul edilmektedir (Tekerek, 2007).

İnsanlar arasındaki iletişimin gelişimi, eğitimin ve sosyal yaşamın temel taşlarından biridir. Bu bağlamda, iletişim becerilerinin geliştirilmesi hem akademik hem de toplumsal açıdan büyük önem taşımaktadır (Dereli, 2008). Tiyatro, bireyin kendini ifade etmesine, duygularını paylaşmasına ve diğerleriyle etkileşim kurmasına olanak sağlayan eski bir sanat formudur (Adıgüzel, 2016). Sahne üzerinde gerçekleştirilen dramatik etkileşimler, bireylerin sözlü ve sözsüz iletişim kanallarını aktif olarak kullanmalarını gerektirir (Kara, 2007). Bu nedenle tiyatro, iletişim becerilerini deneyimsel bir biçimde geliştirebilecek etkili bir eğitimsel araç olarak değerlendirilmektedir (Sulak, 2019).

İletişim becerileri, bireylerin duygu, düşünce ve bilgilerini etkin bir şekilde ifade edebilme ve karşısındakini doğru anlayabilme yetkinliklerini kapsayan çok boyutlu bir kavramdır (Dilekmen et al.,

2009; Erigüç, 2010). Bu süreç, yalnızca sözlü ifadeleri değil; jest, mimik, beden dili, ses tonu gibi sözsüz unsurları da içerir (Kara, 2007). İletişim, bireyin kendisini dışa vurma biçimi olduğu kadar, başkalarını anlama, ortak anlamlar üretme ve sosyal bağ kurma aracıdır (Sulak, 2019).

İletişim becerileri, temel olarak sözlü iletişim (konuşma ve dinleme becerisi), sözsüz iletişim (jest, mimik, beden dili ve göz teması) ve paraverbal iletişim (ses tonu, vurgu, konuşma hızı ve ritim) olarak sınıflandırılabilir (Kara, 2007). Ayrıca, iletişim becerileri empati kurabilme, duygusal farkındalık, ikna edebilme ve yapıcı geri bildirim verebilme yetilerini de içerir (Sulak, 2019). Eğitim bağlamında, bu becerilerin geliştirilmesi bireylerin hem kişilerarası etkileşimlerini güçlendirir hem de sosyal uyum ve grup içi işbirliğini artırır (Dereli, 2008). Özellikle tiyatro ve doğaçlama tiyatro uygulamaları, iletişim becerilerinin uygulamalı ve deneyimsel olarak geliştirilmesine imkân tanıyan etkili araçlar olarak değerlendirilmektedir (Adıgüzel, 2016).

Tiyatro okul ortamlarında iletişim becerilerinin geliştirilmesi, öğrencilerin kendilerini ifade edebilme, düşüncelerini paylaşma ve işbirliği içinde çalışma kapasitelerini artırmaktadır (Kara, 2007; Dereli, 2008). Özellikle tiyatro, bireyin hem sözel hem de sözsüz iletişim kanallarını kullanmasına olanak sağlayarak iletişim becerilerinin gelişimine önemli katkılar sunar (Sulak, 2019). Bu bağlamda, doğaçlama tiyatro uygulamaları iletişim sürecini deneyimsel ve etkileşimli bir biçimde yaşama fırsatı sunduğu için, bu becerilerin gelişimi açısından dikkate değer bir yöntem olarak değerlendirilmektedir (Adıgüzel, 2018).

Tiyatro, özellikle doğaçlama tiyatro ve yaratıcı drama uygulamaları yoluyla, literatürde bireylerin yaratıcılık, işbirliği, problem çözme ve iletişim becerilerini geliştirdiği yönünde bulgulara sahiptir (Kara, 2007; Sulak, 2019; Şimşek, 2024). Türkiye'de yapılan araştırmalar, yaratıcı drama temelli eğitimlerin bireylerde etkin dinleme, sözlü ve sözsüz iletişim, takım çalışması ve psikolojik esneklik gibi becerileri geliştirdiğini göstermektedir (Şengül & Topçuoğlu Ünal, 2018; Maden, 2010; Aykaç, 2014). Bununla birlikte, doğrudan doğaçlama tiyatro deneyimlerinin oyuncu görüşleri temelinde değerlendirilmesine yönelik çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir (Tümer, 2022; Şahin, 2021). Bu durum, doğaçlama tiyatronun iletişim becerilerinin geliştirilmesindeki rolünü derinlemesine inceleyen araştırmalara duyulan ihtiyacı ortaya koymaktadır. Oyuncuların sahne üzerindeki deneyimlerini ve bu deneyimlerin iletişim becerileri ile ilişkisini anlamının, hem tiyatro sanatı hem de iletişim çalışmaları açısından önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir (Nazher, 2021; Balcı, 2023).

Bu araştırma, doğaçlama tiyatronun iletişim becerilerinde kullanımını oyuncu görüşleri üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Böylece doğaçlama tiyatronun sanatsal ve eğitsel işlevlerinin yanı sıra, iletişim becerilerini destekleyici yönü tartışmaya açılmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın modeli

Araştırmada durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, güncel bir olgunun gerçek yaşam bağlamı içinde ele alındığı; olgu ile bağlam arasındaki sınırların kesin çizgilerle ayrılmadığı durumlarda kullanılan, derinlemesine ve bütüncül incelemeye olanak tanıyan bir nitel araştırma desenidir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu çalışmada ele alınan durum, doğaçlama tiyatro çalışmalarına katılan oyuncuların iletişim becerilerine ilişkin deneyim ve kazanımlarıdır.

Çalışma grubu

Nitel araştırmalarda çalışma grubu, araştırmanın amacına uygun olarak, araştırılan olguyu deneyimlemiş ve bu olguya ilişkin derinlemesine bilgi sunabilecek bireylerden oluşturulur; burada amaç istatistiksel genelleme yapmak değil, belirli bir olguyu katılımcıların deneyimleri üzerinden ayrıntılı biçimde anlamaktır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu doğrultuda, çalışma grubunun belirlenmesinde gönüllülük esas alınmış; dernek bünyesinde oyuncu olarak yer alma ve doğaçlama tiyatro çalışmalarına katılmış olma koşulu çalışmaya dâhil edilme için yeterli görülmüştür.

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2025 yılı içerisinde Kütahya'da faaliyet gösteren bir derneğin bünyesinde rol alan gönüllü oyuncular oluşturmaktadır. Araştırmaya toplam 10 oyuncu katılmıştır. Katılımcıların tamamı daha önce tiyatro eğitimi almış ve dernek bünyesindeki doğaçlama tiyatro çalışmalarına aktif olarak katılan bireylerdir.

Tablo1 Çalışmaya katılan bireylerin yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve mesleki tecrübe yılları

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Mesleki Tecrübe Yılı
Oyuncu 1	19	Erkek	Lise	8
Oyuncu 2	29	Erkek	Yüksek Lisans	3
Oyuncu 3	53	Kadın	Lisans	3
Oyuncu 4	38	Kadın	Lisans	3
Oyuncu 5	38	Erkek	Ön Lisans	15
Oyuncu 6	37	Kadın	Lisans	1
Oyuncu 7	45	Kadın	Lisans	3
Oyuncu 8	40	Erkek	Lisans	3
Oyuncu 9	36	Erkek	Lisans	7
Oyuncu 10	27	Kadın	Lisans	3

Verilerin toplanması

Bu araştırmada veriler, nitel araştırma yöntemlerine uygun olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Nitel araştırmalarda görüşme, bireylerin bir olguya ilişkin deneyimlerini, algılarını ve anlamlandırmalarını ayrıntılı biçimde ortaya koymaya olanak sağlayan temel veri toplama tekniklerinden biridir (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmacılar tarafından geliştirilmiş ve doğaçlama tiyatronun oyuncuların iletişim becerilerine etkisini ortaya koymayı amaçlayan 10 açık uçlu sorudan oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, önceden belirlenmiş sorulara ek olarak katılımcıların kendi deneyimlerini serbest biçimde ifade edebilmelerine imkân tanıdığı için nitel araştırmalarda sıklıkla tercih edilmektedir.

Araştırmada yöneltilen sorular şu şekildedir;

1. Doğaçlama tiyatro çalışmalarına katılmadan önce iletişim becerilerinizi nasıl değerlendiriyordunuz?
2. Doğaçlama tiyatro sürecinde kendinizi ifade etme biçiminizde bir değişim fark ettiniz mi? Açıklar mısınız?

3. Doğaçlama tiyatro öz güven duygunuzu nasıl etkiledi?
4. Bu çalışmalar size empati kurma becerisi açısından ne kazandırdı?
5. Doğaçlama tiyatro, dinleme ve anlama becerilerinizi nasıl etkiledi?
6. Tiyatro sürecinde kullandığımız sözsüz iletişim unsurlarında bir farkındalık oluştu mu?
7. Grup içi doğaçlama çalışmalarındaki iş birlikli çalışma süreciniz sizi nasıl etkiledi?
8. Doğaçlama tiyatronun diksiyon becerilerinize etkisini nasıl buluyorsunuz?
9. Doğaçlama tiyatro, topluluk önünde konuşma becerinizi nasıl etkiledi?
10. Genel olarak değerlendirirseniz, doğaçlama tiyatronun iletişim becerileri üzerindeki en önemli etkisi sizce nedir?

Görüşme soruları hazırlanırken, doğaçlama tiyatro, iletişim becerileri, empati, öz güven, sözlü ve sözsüz iletişim, dinleme ve iş birliği gibi kavramsal çerçeveler dikkate alınmıştır. Hazırlanan soru formu, içerik ve anlaşılabilirlik açısından değerlendirilmek üzere 2 alan uzmanının görüşüne sunulmuş; alınan geri bildirimler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak forma son hâli verilmiştir. Bu süreç, veri toplama aracının kapsam geçerliğini desteklemek amacıyla gerçekleştirilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Veri toplama süreci, 2026 yılı içerisinde yürütülmüştür. Görüşme formu katılımcılara çevrim içi ortamda iletilmiş ve soruların yazılı olarak yanıtlanması istenmiştir. Katılımcılara araştırmanın amacı, kapsamı ve süreci hakkında bilgilendirme yapılmış; soruları içten ve ayrıntılı biçimde yanıtlayabilmeleri için yeterli süre tanınmıştır. Yazılı görüşme tekniği, katılımcıların düşüncelerini daha rahat ifade edebilmelerine ve yanıtlar üzerinde düşünerek cevap vermelerine olanak sağlaması bakımından tercih edilmiştir.

Toplanan veriler, katılımcıların izni doğrultusunda araştırma kapsamında değerlendirilmiş ve analiz sürecine hazır hâle getirilmiştir.

Verilerin analizi

Bu çalışmada elde edilen veriler, nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizi, yazılı ya da sözlü verilerin sistematik bir biçimde incelenerek belirli kavramlar, temalar ve ilişkiler çerçevesinde anlamlandırılmasını amaçlayan bir analiz yöntemidir (Yıldırım & Şimşek, 2016).

İçerik analizinin temel amacı, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar altında bir araya getirerek, okuyucunun anlayabileceği biçimde düzenlemek ve yorumlamaktır. Bu yönüyle içerik analizi, katılımcıların görüşlerinden hareketle olgunun bütüncül biçimde anlaşılmasına olanak tanımaktadır (Karasar, 2015).

Araştırma kapsamında katılımcılardan yazılı olarak elde edilen görüşme verileri, öncelikle araştırmacılar tarafından dikkatlice okunmuş ve anlamlı veri birimleri belirlenmiştir. Ardından bu veri

birimleri kodlanmış, benzer özellik gösteren kodlar bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Oluşturulan temalar, doğaçlama tiyatronun iletişim becerilerine etkisini yansıtan başlıklar altında düzenlenmiştir.

Verilerin analiz süreci aşağıdaki aşamalar doğrultusunda yürütülmüştür:

- Katılımcı yanıtlarının bütüncül biçimde okunması
- Anlamlı ifadelerin belirlenmesi ve kodlanması
- Benzer kodların bir araya getirilerek temaların oluşturulması
- Temaların araştırma amacı doğrultusunda yorumlanması
- Bulguların doğrudan alıntılarla desteklenerek raporlanması

Analiz sürecinde, katılımcı ifadelerinin özgünlüğünün korunmasına özen gösterilmiş ve veriler üzerinde herhangi bir yönlendirme ya da anlam kaydırmasına gidilmemiştir. Bulguların sunumunda, katılımcı görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiş; katılımcılar K1, K2, K3... şeklinde kodlanarak kimlik gizliliği sağlanmıştır.

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliği artırmak amacıyla önerilen ilkeler doğrultusunda, kodlama sürecinde veriler birden fazla kez okunmuş ve tema-veri uyumu gözetilmiştir. Ayrıca analiz sürecinde elde edilen temaların araştırma sorularıyla tutarlı olmasına dikkat edilmiştir.

Bulgular

1. Katılımcıların doğaçlama tiyatro çalışmalarına katılmadan önceki iletişim becerileri üzerine görüşleri

Katılımcılara doğaçlama tiyatro çalışmaları öncesinde iletişim becerilerinin nasıl olduğu sorulduğunda, verdikleri cevaplar doğrultusunda 2 alt boyut oluşmuştur.

Tablo 2. Doğaçlama tiyatro çalışmaları öncesinde iletişim becerilerinin analizi

Kod	Katılımcı	%
İletişim becerisini yetersiz görme	K3, K4, K6, K7, K8, K9, K10	70
İletişimi becerisini yeterli görme	K1, K2, K5	30

Katılımcıların doğaçlama tiyatro çalışmalarına başlamadan önceki iletişim becerilerine ilişkin görüşleri incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun kendilerini yetersiz, çekingen veya öz güvensiz olarak değerlendirdiği görülmüştür. Katılımcıların %70'i (7 katılımcı) iletişim becerilerinin doğaçlama öncesinde sınırlı olduğunu, özellikle kendini ifade etme, hazırcıevaplık, öz güven eksikliği ve topluluk önünde konuşma gibi alanlarda zorlandıklarını belirtmiştir.

Örneğin iletişim becerilerinde kendini yetersiz gören bazı katılımcılar hazırcıevaplıkta güçlük yaşadıklarını açıkça ifade etmiştir:

K3: "Beklemediğim yerden gelen sorulara cevap vermede çok zorlanıyordum... anlık cevaplar kısmında sorunlar yaşayabiliyordum."

K10: "İletişim becerilerim daha kötüydü... birden yanlış bir şey der miyim diye çekinirdim."

Öz güven eksikliği de katılımcıların önemli bir bölümünün vurguladığı bir diğer alan olmuştur:

K6: “Kalabalık bir ortamda konuşmak beni çok geriyordu, kendime güvenmiyor ve kendimi rahat ifade edemiyordum.”

K9: “Daha öz güvensiz ve heyecanlıydım.”

Buna karşın katılımcıların %30'u iletişim becerilerini doğaçlama öncesinde “ortalama” veya “iyi” olarak değerlendirmiştir.

K1: “Konuşkan biri olduğum için iletişim becerimin iyi olduğunu düşünüyorum.”

K2: “Bence iletişimim ortalama bir durumda.”

Genel olarak bulgular, katılımcıların doğaçlama tiyatroya başlamadan önce iletişim becerilerinde yetersizlik hissi yaşadığını, çoğunlukla da kendini ifade etme, hazırcıvaplık, öz güven ve topluluk önünde konuşma gibi alanlarda sınırlı gördüklerini göstermektedir. Bu durum, doğaçlama tiyatroyunun iletişim becerilerindeki gelişim için önemli bir başlangıç noktası oluşturduğunu ortaya koymaktadır.

2. Doğaçlama tiyatro sürecinde katılımcıların kendini ifade etme biçimindeki değişiklikler

Katılımcılara doğaçlama tiyatro çalışmaları sürecinde kendini ifade etme biçiminde değişimler olup olmadığı sorulduğunda, verdikleri cevaplar doğrultusunda 4 alt boyut oluşmuştur.

Tablo 3. Doğaçlama tiyatro çalışmaları sürecinde kendilerini ifade etme biçimleri

Kod	Katılımcı (K)	%
Değişim yok	K4	10
Öz güven	K6, K9	20
Hazırcıvaplık	K3, K10	20
Akıcı konuşma	K1, K2, K5, K7, K8	50

Katılımcıların tamamına yakını, doğaçlama tiyatro çalışmalarının ardından kendini ifade etme biçimlerinde belirgin bir gelişim yaşadıklarını belirtmiştir. Katılımcıların %90'ı f(9) doğaçlama sürecinin, özellikle akıcı konuşmalarına, öz güvenli hale gelmelerine ve hazırcıvap olmalarına imkân sağladığını ifade etmişlerdir.

Katılımcılar, doğaçlama öncesi kendilerini ifade ederken yaşadıkları zorlukların, süreç içinde giderek azaldığını, dili daha rahat kullandıklarını ve akıcı konuşmaya başladıklarını belirtmiştir. Örneğin:

K1: “Artık kendimi daha net, daha anlaşılır bir şekilde ifade edebiliyorum.”

K2: “Duygularımı daha akıcı bir şekilde aktardığımı düşündüm.”

K7: “Rahat, akıcı ve özgün biçimde kendimi ifade etmeye başladım.”

Özellikle hızlı düşünme ve hazırcıvaplıklarının gelişmesi, kendini ifade etmedeki dönüşümün önemli yönlerinden biri olarak ortaya çıkmıştır:

K10: “Hızlı düşünme ve hızlı cevap verme etkisini artırdığı için kendimi ifade etmeme de fayda sağladı.”

K3: “Hazır cevap olmaya başladım, beyin kendi iletişimimi jestlerini kontrol altında ölçülü verebiliyordu.”

Katılımcılardan yalnızca %10'u kendini ifade etme alanında belirgin bir değişim yaşamadığını ifade

etmiştir:

K4: “Bu konuda büyük bir farklılık sağlamadığını düşünüyorum.”

Genel olarak değerlendirildiğinde, bulgular doğaçlama tiyatronun katılımcıların kendini ifade etme becerisinde akıcı konuşma, öz güvenli olma ve hazırcevaplık açısından güçlü bir gelişim sağladığını göstermektedir.

3. Doğaçlama tiyatronun öz güven duygusuna dair değişiklikleri

Katılımcılara doğaçlama tiyatro çalışmaları sürecinde öz güven gelişiminde değişimler olup olmadığı sorulduğunda, verdikleri cevaplar doğrultusunda 3 alt boyut oluşmuştur.

Tablo 4. Doğaçlama tiyatro sürecinde öz güven duygusunun gelişimine yönelik analizler

Kod	Katılımcı (K)	%
Günlük konuşmada öz güven	K1, K2, K5, K9	40
Topluluk önünde konuşmada öz güven	K3, K6, K10, K8	40
İş yaşamında öz güven	K4, K7	20

Doğaçlama tiyatro çalışmalarının katılımcıların öz güven duygusu üzerinde çok güçlü ve belirgin bir etkisi olduğu görülmüştür. Katılımcıların tamamı doğaçlama tiyatronun öz güvenlerini olumlu yönde geliştirdiğini belirtmiştir. Bu durum, temalar içerisinde en yüksek ortak görüşün öz güven alanında ortaya çıktığını göstermektedir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu, doğaçlama sürecinin günlük yaşamlarında hata yapma korkusunu azalttığını, yani kendini ifade etmede cesaret kazandırdığını ve topluluk karşısında konuşmayı kolaylaştırdığını vurgulamıştır. Öz güven artışının günlük konuşmada kendini doğru ifade etme, topluluk önünde rahat konuşma ve iş yaşamında öz güven katarak kendini gösterdiği belirtilmiştir. Örneğin:

K1: “İletişim becerilerimin gelişmesiyle konuşmadaki rahatlığımın artması tabii ki öz güvenimi de artırdı.”

K2: “Öz güveni arttırdı; anlık kararlar almak bana öz güven kazandırdı.”

K3: “Topluma hitap ederken ‘konu bitti, şimdi ne yapacağım?’ gibi korkularım kalmadı; öz güvenim çok arttı.”

K6: “Ortada hiçbir şey yokken bile rahat bir şekilde oyun sunabilmek diğer her şeyi yapabirmiş hissi verdi.”

K10: “Sahneye çıkmak bile öz güven duygumu güçlendirdi.”

K5: “Artık olağan dışı sohbetlerde daha öz güvenli bir yaklaşım sergileyebiliyorum.”

K4: “İş hayatındaki konuşmalarımda öz güven duygum arttı.”

K8: “Topluluk önünde konuşurken daha öz güvenli ve daha etkili konuşabiliyorum.”

Bu bulgular, doğaçlama tiyatronun öz güveni artırıcı etkisinin hem kişisel hem sosyal alanlarda güçlü şekilde hissedildiğini göstermektedir. Katılımcıların tamamı, sürecin sonunda kendilerini daha cesur, daha rahat ve daha kendinden emin bireyler olarak tanımlamıştır.

4. Doğaçlama tiyatro sürecinde katılımcıların empati kurma becerisine yönelik değişiklikler

Katılımcılara doğaçlama tiyatro çalışmaları sürecinde empati kurma becerisine yönelik değişimler olup olmadığı sorulduğunda, verdikleri cevaplar doğrultusunda 4 alt boyut oluşmuştur.

Tablo 5. Doğaçlama tiyatro sürecinde empati duygusunun gelişimine yönelik analizler

Kod	Katılımcı (K)	%
Saygı duyma	K1, K2, K9	30
Bakış açısı	K7, K10	20
Duyguyu anlama	K3, K5, K6, K8	40
Gelişim göstermeme	K4	10

Doğaçlama tiyatro çalışmalarının empati becerisine etkisine yönelik bulgular, katılımcıların büyük çoğunluğunun bu süreçten olumlu yönde etkilendiğini göstermektedir. Katılımcıların %90'ı f(9) doğaçlama tiyatronun empati kurma yeteneklerini; karşı tarafa saygı duyma, bakış açısı kazanma, karşıdakinin duygusunu anlama bakımından belirgin şekilde değişiklik kazandırdığını ifade etmişlerdir. Yalnızca bir katılımcı (K4), empati açısından kayda değer bir değişim yaşamadığını belirtmiştir.

Bu sonuç, doğaçlama tiyatronun empati becerisini destekleyen yapısıyla uyumludur. Katılımcılar oyunda rol yaparken karşı tarafın duygusuna, düşüncesine ve tepkisine odaklanmanın, günlük iletişimlerinde de empati kurma alışkanlığını kuvvetlendirdiğini vurgulamıştır. Bu duruma ilişkin bazı örnek ifadeler şu şekildedir:

K1: “Empati kurma becerisiyle iletişimin kolaylaştığını, farklı düşüncelere saygı duymak gerektiğini öğrendim.”

K3: “Doğaçlama sırasında ayrılık acısı ya da utanç gibi duyguları oynadıkça, gerçek hayatta empati kurmak kolaylaşıyor.”

K6: “Bu çalışmalar sırasında bir şeyle bütünleşmek gerektiği için empati duygum da güçlendi.”

K7: “Rol arkadaşımın bir sonraki adımını ve bakış açısını düşünmek empatiyle hareket etmeyi sağladı.”

K8: “Diğer insanların duygu yükünü anlayabilmek açısından pozitif bir bakış açısı kazandırdı.”

K10: “Sahnedeki birlikte olduğumuz arkadaşımızın bakış açısıyla onun yerine kendimi koyabilmeyi geliştirdi.”

Empati gelişimi konusunda farklı görüş belirten tek katılımcı:

K4: “Empati konusunda bana şu an olduğumdan daha fazla bir şey katmadı.”

Bu bulgular ışığında, katılımcıların büyük çoğunluğunun empati becerisini doğaçlama tiyatro aracılığıyla geliştirdiği, empatiyi iletişimi kolaylaştıran temel bir unsur olarak gördüğü ve süreç boyunca bu beceriyi pekiştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

5. Doğaçlama tiyatro sürecinde katılımcıların dinleme ve anlama bakımından yaşadığı değişiklikler

Katılımcılara doğaçlama tiyatro çalışmaları sürecinde dinleme ve anlama becerisi gelişimi bakımından değişimler olup olmadığı sorulduğunda, verdikleri cevaplar doğrultusunda 2 alt boyut oluşmuştur.

Tablo 6. Doğaçlama tiyatro çalışmaları sürecinde dinleme ve anlama gelişimi

Kod	Katılımcı (K)	%
Aktif dinleme	K3,K5, K6, K8, K9	50
Anlamaya yönelik dinleme	K1,K2, K4, K7,K10	50

Katılımcı görüşleri, doğaçlama tiyatronun dinleme ve anlama becerileri üzerinde güçlü ve belirgin bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu temaya ilişkin veriler incelendiğinde, katılımcıların tamamında dinleme–anlama becerilerinde olumlu bir gelişim yaşadığını ifade etmiştir. Bu durum, doğaçlamanın temel gerekliliklerinden biri olan “anında tepki verebilmek için dikkatle dinleme” sürecinin katılımcılar üzerinde davranışsal bir dönüşüm yarattığını göstermektedir.

Katılımcılar, doğaçlama esnasında oyunun akışını bozmamak için karşı tarafın sözlü ve sözsüz mesajlarını daha dikkatli takip ettiklerini, bu alışkanlığın günlük yaşamda da dinleme becerilerini güçlendirdiğini belirtmiştir. Bu süreç; aktif dinleme ve anlamaya yönelik dinleme bağlamında katılımcılara fayda sağlamıştır.

Katılımcı ifadelerinden bazı örnekler şöyledir:

K1: “Artık karşımdaki kişiye cevap vermek için değil, anlamak için dinliyorum.”

K3: “Doğaçlama esnasında dengeyi ve hızı bozmamak için çok iyi dinleyip anlamak ve ona uygun cevapları vermek gerekiyor; bu da çok fayda sağladı.”

K4: “Karşımdaki kişinin söylediklerini kaçırmamak için daha dikkatli dinlemeyi öğrendim; bu da anlamamı kolaylaştırdı.”

K5: “Doğaçlama yaparken oyunun devam edebilmesi için partnerimi dikkatle dinlemek gerekiyor ki cevap verebileyim; bu durum günlük hayatta da daha bilinçli dinlememi sağladı.”

K6: “Karşımdakini dikkatli dinleyip ona uygun cevap vermen gerektiği için zamanla algıların açılıyor.”

K7: “Doğaçlama tiyatro önce dinlemeyi, sonra anlamayı öğretti diyebilirim.”

K8: “Tek taraflı olmak yerine karşımdakini dinleme ve anlama konusunda anlamlı adımlar atmamı sağladı. Ayrıca cevaplarım da mantıklı çerçeveye geldi.”

K10: “Sahnede oyunun akışını sürdürebilmek için dikkatle dinlemek gerekiyor; bu da karşımdakini daha iyi anlamama yardımcı oldu.”

Bu bulgular, doğaçlama tiyatronun dinleme–anlama becerilerini geliştirmede güçlü bir pedagojik araç olduğunu, katılımcıların tamamının bu süreçten fayda sağladığını ve dinleme alışkanlıklarında belirgin bir dönüşüm yaşadığını göstermektedir.

6. Doğaçlama tiyatro sürecinde katılımcıların sözsüz iletişim unsurları bakımından yaşadığı değişiklikler

Katılımcılara doğaçlama tiyatro çalışmaları sürecinde beden dili, mimik ve ses tonu gibi sözsüz iletişim unsurları bakımından değişimler yaşayıp yaşamadığı sorulduğunda, verdikleri cevaplar doğrultusunda 3 alt boyut oluşmuştur.

Tablo 7. Doğaçlama tiyatro çalışmaları sürecinde sözsüz iletişim unsurları

Kod	Katılımcı (K)	%
Beden Dili (Jest ve mimikler)	K1, K3, K7, K8, K9 K10	60
Ses tonu ve vurgulama	K2, K4, K6	30
Belirgin bir değişiklik yok	K5	10

Katılımcıların görüşleri, doğaçlama tiyatro çalışmalarının sözsüz iletişim becerileri üzerinde belirgin bir gelişme sağladığını göstermektedir. Veriler incelendiğinde, katılımcıların %90'ı f(9) beden dili, jest ve mimikler ile ses tonu kullanımında farkındalık kazandığını ve bu alanlarda gelişim yaşadığını ifade etmiştir. Sadece bir katılımcı (K5), bu konuda belirgin bir değişim gözlemediğini belirtmiştir.

Doğaçlama tiyatro uygulamalarında rolün, duygunun ve sahne atmosferinin sözsüz iletişim yoluyla desteklenmesi gerektiğinden, katılımcılar bu becerileri aktif bir şekilde kullanmayı öğrenmiş ve bu kullanım zamanla doğal bir davranışa dönüşmüştür. Katılımcılar özellikle mimik kontrolü, jestlerin bilinçli kullanılması, tonlama ve vurgu gibi iletişimin temel unsurlarında gelişme yaşadıklarını vurgulamıştır.

Katılımcı ifadelerinden bazı örnekler şöyledir:

K1: "Artık mimik ve beden dilimi daha iyi kullanabiliyorum; duygu ve düşüncelerimi karşı tarafa daha rahat aktarabiliyorum."

K3: "Sahnede izleyiciye sadece ses yetmiyor; jest ve mimikler konuştuğum şeyi temsil ediyor."

K4: "Diyaframdan konuşmak ses tellerimi rahatlattı; tonlama çalışması yaptığımda konuşmam daha etkili oluyor."

K6: "Bu çalışmalar sayesinde fark etmediğim birçok vurgu ve tonlamayı öğrendim; gündelik konuşmalarımda da daha doğru kullanıyorum."

K7: "Beden dili ve mimiklerin seyircinin ilgisini canlı tutan önemli bir unsur olduğunu fark ettim."

K8: "Abartı mimik ve beden dili kullanımından uzak durmayı öğrendim."

K10: "Tiyatro sürecinde kullandığımız beden dili, mimik ve jest gibi unsurlarda gelişim gösterdiğime inanıyorum."

Bu bulgular, doğaçlama tiyatrosunun katılımcıların sözsüz iletişim becerilerini güçlendiren güçlü bir uygulama alanı sunduğunu, özellikle jest-mimik yani beden dili farkındalığı ve ses kontrolünün gelişiminde etkili olduğunu göstermektedir.

7. Katılımcıların grup içi doğaçlama çalışmalarındaki iş birlikli çalışma süreçleri

Katılımcılara grup içi doğaçlama çalışmalarındaki iş birlikli çalışma süreçlerinin nasıl etkilediği sorulduğunda, verdikleri cevaplara göre 3 alt boyut oluşmuştur.

Tablo 8. Grup içi doğaçlama çalışmalarındaki iş birlikli çalışma süreci

Kod	Katılımcı (K)	%
Ekip ruhu	K1, K7, K8, K9, K10	50
Karşılıklı uyum	K2, K3, K5	30
Etkili iletişim	K4, K6	20

Katılımcıların ifadeleri, grup içi doğaçlama çalışmalarındaki iş birlikli çalışma süreçlerinin ekip ruhunu artırdığını, karşılıklı uyumun geliştiğini ve etkili iletişim becerileri bakımından fayda sağladığını

göstermektedir. Doğaçlama oyunların doğası gereği, sahnede anlık karar alma, partnerin verdiği ipuçlarını takip etme ve oyunu birlikte sürdürebilme zorunluluğu, katılımcıların ekip arkadaşlarıyla daha uyumlu ilişkiler geliştirmesine yol açmıştır. Katılımcılar, sahnedeki karşılıklı bağımlılık yapısının günlük hayattaki iletişimlerine de olumlu yansımaları ifade etmiştir.

Katılımcı ifadelerinden bazı örnekler şu şekildedir:

K1: “Ekip ruhunun, uyumun toplum içinde ne kadar önemli olduğunu gördüm.”

K2: “Karşıdaki kişiyi daha iyi tanımanın, uyumlu olmanın ve iş birliğini güçlendirmenin iletişimde önemli olduğunu anladım.”

K3: “Grup içi doğaçlama ve partneri tanıma, uyumu artırıyor; ifadeden, yürüyüşten bile anlaşabiliyorsun.”

K4: “Doğaçlama sırasında iş birlikli hareket edebilmek için fikirlerimizi açık şekilde ifade etmek iletişimimizi daha etkili hale getirdi.”

K6: “Sahnede birbirimizi anlamak ve birlikte hareket edebilmek için hem sözlü hem de sözsüz iletişimi daha bilinçli kullanmaya başladık.”

K7: “Bir sonraki adımı düşünmek; ekipte senkron olmak doğaçlamanın en önemli noktası.”

K8: “Karşılıklı tek vücut olarak hareket etmeyi, ben merkezilikten uzaklaşmayı öğretti.”

Bu bulgular doğrultusunda, doğaçlama tiyatrosunun sadece bireysel iletişim becerilerini değil, aynı zamanda birlikte hareket etme, ortak üretim yapabilme becerilerini de güçlendirdiği görülmektedir.

8. Doğaçlama tiyatrosu sürecinde katılımcıların diksiyon becerilerine etkisi

Katılımcılara doğaçlama tiyatro çalışmaları sürecinde diksiyon becerilerinde bir değişiklik yaşayıp yaşamadıkları sorulduğunda, verdikleri cevaplar doğrultusunda 4 alt boyut oluşmuştur.

Tablo 9. Doğaçlama tiyatro çalışmaları sürecinde katılımcıların diksiyon becerileri

Kod	Katılımcı (K)	%
Akıcı ve düzgün konuşma	K4, K6, K7, K10	40
Telaffuz	K1, K8	20
Tonlama	K2, K9	20
Herhangi bir etkisi yok	K3, K5	20

Katılımcıların diksiyon becerilerine ilişkin görüşleri incelendiğinde, doğaçlama tiyatrosunun %80 oranında f(8) diksiyon üzerinde olumlu bir etki yarattığı görülmüştür. Katılımcılar, akıcı ve düzgün konuşma, telaffuz, tonlama gibi başlıklarda fark yarattığını ifade etmişlerdir.

Bununla birlikte %20 oranındaki katılımcı (K3 ve K5) diksiyon becerilerinin doğaçlama süreçlerinden doğrudan etkilenmediğini düşünmektedir. Bu kişiler, doğaçlama tiyatrosunun karakter çeşitliliği gerektirdiğini, bu nedenle her zaman standart bir diksiyon kullanımının söz konusu olmadığını ifade etmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, doğaçlama tiyatro uygulamalarının mimik, beden dili ve ses kullanımına odaklanan yapısı, katılımcıların günlük konuşma pratiklerinde de daha doğru ve etkili bir ifade biçimi benimsemelerine katkı sağlamıştır.

Katılımcı ifadelerinden örnekler:

K2: “Bu çalışmalar sayesinde birçok vurguyu ve tonlamayı diksiyonu doğru kullanmayı fark ettim; günlük hayatta daha doğru kullanıyorum.”

K7: “Günlük hayatta daha akıcı ve düzgün konuşuyorum”

K8: “Kelimelerin doğru telaffuzu açısından katkısı yadsınamaz.”

K10: “Artık daha akıcı, daha seri ve düzgün bir şekilde konuşabiliyorum.”

Bu bulgular, doğaçlama tiyatronun diksiyon üzerinde büyük ölçüde olumlu bir etki yarattığını, ancak bazı katılımcıların bu beceriyi doğrudan doğaçlama süreciyle ilişkilendirmediğini göstermektedir.

9. Doğaçlama tiyatro sürecinde katılımcıların topluluk önünde konuşma becerilerine etkisi

Katılımcılara doğaçlama tiyatro çalışmaları sürecinde topluluk önünde konuşma becerilerinin nasıl etkilendiği sorulduğunda, verdikleri cevaplar doğrultusunda 3 alt boyut oluşmuştur.

Tablo 10. Doğaçlama tiyatro çalışmaları sürecinde katılımcıların topluluk önünde konuşma becerilerine etkisinin incelenmesi

Kod	Katılımcı (K)	%
Heyecan	K7, K8, K9, K10	40
Nefes kontrolü	K2, K5	20
Öz güven	K1, K3, K4, K6	40

Katılımcıların topluluk önünde konuşma becerilerine ilişkin görüşleri incelendiğinde, doğaçlama tiyatronun bu alanda çok güçlü ve belirgin bir gelişim sağladığı görülmüştür. Katılımcıların tamamı topluluk karşısında konuşurken olumlu yönde değişim yaşadıklarını özellikle de heyecanlarını ve nefeslerini kontrol edebildiklerini ve öz güvenlerini geliştirdiklerini ifade etmiştir. Katılımcı ifadelerinden bazı örnekler:

K1: “Daha öz güvenli, hata yapmaktan korkmadan toplum önünde konuşabiliyorum.”

K2: “Sık ve sürekli nefes ahyordum. Şimdi nefesimi düzenleyebiliyorum.”

K6: “Yaptığım sunumları daha etkili hale getirdi; kendime olan güvenimi artırdı.”

K7: “Doğaçlama sırasında topluluk aklına bile gelmiyor; bu da konuşma kaygımı azaltıyor.”

K8: “Önceden topluluk önünde çok heyecanlıydım; artık heyecanım belirgin şekilde azaldı.”

Tüm katılımcılar doğaçlama tiyatronun topluluk önünde konuşmayı güçlendirdiğini belirtmiştir. Bu veriler, doğaçlama tiyatronun topluluk önünde konuşma becerisini destekleyen güçlü bir araç olduğunu göstermektedir.

10. Doğaçlama tiyatro çalışmaları sonrası doğaçlama tiyatronun iletişim becerilerine etkisinin incelenmesi

Katılımcılara doğaçlama tiyatro çalışmaları sonrasında genel olarak doğaçlama tiyatronun iletişim becerilerine etkisinin neler olduğu sorulduğunda, verdikleri cevaplar doğrultusunda 3 alt boyut oluşmuştur.

Tablo 11. Doğaçlama tiyatro çalışmaları sonrasında doğaçlama tiyatronun iletişim becerilerine etkisi

Kod	Katılımcı (K)	%
Empati kurma	K1, K5, K7, K8, K10	50
Kendini ifade etme	K4, K6, K9	30
Aktif dinleme	K2, K3	20

Katılımcıların genel değerlendirmelerine göre, doğaçlama tiyatro iletişim becerilerinin tamamı üzerinde kapsayıcı, bütünsel ve güçlü bir etkiye sahiptir. Tüm katılımcılar doğaçlama tiyatronun iletişim süreçlerini olumlu yönde geliştirdiğini belirtmiştir. Bu durum, doğaçlama tiyatronun empati kurma, kendini ifade etme ve aktif dinleme gibi çok boyutlu iletişim becerilerini aynı anda harekete geçiren bir yapı sunmasından kaynaklanmaktadır.

Katılımcıların büyük bir kısmı (%50) doğaçlama tiyatronun en önemli katkısının empati gelişimi olduğunu vurgulamıştır. Diğer katılımcılar (%30) kendini ifade etme ve (%20) aktif dinleme becerisinin genel etki açısından daha belirleyici olduğunu ifade etmiştir. Bu durum, doğaçlama tiyatro uygulamalarının yalnızca sahne deneyimi olarak kalmadığını, bireyin genel iletişim kapasitesine doğrudan katkı sağladığını göstermektedir.

Katılımcı ifadelerinden örnekler:

K1: “Doğaçlama sırasında partnerimin ne hissettiğini anlamaya çalışmak empati kurma becerimi geliştirdi.”

K2: “Doğaçlama sırasında arkadaşlarımla söylediklerini dikkatle dinlemek oyunun akışını anlamamı sağladı.”

K3: “Sahnede doğru tepki verebilmek için karşımdaki kişiyi dikkatle dinlemem gerektiğini fark ettim.”

K4: “Doğaçlama çalışmaları düşüncelerimi daha rahat ve açık şekilde ifade edebilmemi sağladı.”

K5: “Sahnede arkadaşımın rolüne ve duygusuna göre tepki vermek empati kurmamı kolaylaştırdı.”

K6: “Sahnede anlık olarak konuşmak zorunda olmak kendimi ifade etme becerimi geliştirdi.”

K7: “Doğaçlama yaparken karşımdaki kişinin bakış açısını anlamaya çalışmak empati becerimi artırdı.”

K8: “Sahnede farklı karakterleri canlandırırken diğer kişinin duygularını anlamaya daha fazla önem vermeye başladım.”

K9: “Doğaçlama sayesinde duygu ve düşüncelerimi daha akıcı ve anlaşılır bir şekilde dile getirebildiğimi fark ettim.”

K10: “Doğaçlama sırasında arkadaşlarımla duygularını ve düşüncelerini anlamaya çalışmak empati kurmamı sağladı.”

Doğaçlama tiyatronun iletişim becerilerine genel etkisi tüm katılımcılar tarafından olumlu olarak değerlendirilmiştir.

Tartışma ve sonuç

Bu araştırma, doğaçlama tiyatro çalışmalarının oyuncuların iletişim becerileri üzerindeki etkisini katılımcı görüşleri doğrultusunda nitel olarak incelemiştir. Bulgular, doğaçlama tiyatronun iletişim becerilerinin hemen hemen tüm alt boyutlarında (kendini ifade etme, öz güven, empati, dinleme-anlama, sözsüz iletişim, grup içi işbirliği, diksiyon ve topluluk önünde konuşma) belirgin ve olumlu gelişim sağladığını ortaya koymuştur. Katılımcıların %90’ı kendini ifade etme ve akıcı konuşma

becerilerinde, tamamı öz güven ve topluluk önünde konuşma becerilerinde, %90'ı empati ve sözsüz iletişimde, tamamı dinleme-anlama becerilerinde, %80'i diksiyon becerilerinde ve %100'ü grup içi işbirliğinde gelişim bildirmiştir. Bu sonuçlar, literatürde yaratıcı drama ve doğaçlama temelli çalışmaların iletişim becerilerini güçlendirdiğini gösteren bulgularla büyük ölçüde örtüşmektedir (Adıgüzel, 2018; Kara, 2007; Sulak, 2019; Dereli, 2008, Şengül & Topçuoğlu Ünal, 2018).

Özellikle anlık karar alma, aktif dinleme zorunluluğu ve yaratıcılık mekanizmaları sayesinde katılımcılar hem sözel hem sözsüz iletişim kanallarını daha etkili kullanmaya başlamış, hata yapma kaygısını azaltmış ve empati ile grup uyumunu artırmıştır. Bu bulgular, tiyatronun sanatsal işlevinin ötesinde, bireylerin sosyal ve duygusal gelişimine katkı sağlayan eğitimsel bir araç olduğunu bir kez daha doğrulamaktadır.

Kendini ifade etme, akıcı konuşma ve hazırcevaplık konusundaki %90'lık gelişim, yaratıcı drama sürecinin anlık cevap üretimi ve anlık karar alma mekanizmasıyla doğrudan ilişkilendirilebilir. Katılımcıların “artık kendimi daha net ifade edebiliyorum”, “akıcı ve özgün konuşuyorum” şeklindeki ifadeleri, drama temelli eğitimlerin sözlü ifade ve iletişim netliğini artırdığını vurgulayan önceki çalışmalarla paraleldir (Şengül & Topçuoğlu Ünal, 2018; Kara, 2007). Benzer şekilde, öz güven gelişiminde katılımcıların tamamının olumlu görüş bildirmesi, doğaçlama tiyatronun hata yapma kaygısını azaltması ve sahne pratiğinin günlük yaşama aktarılmasıyla açıklanabilir. Bu bulgu, tiyatro eğitiminin bireylerde öz güven ve topluluk önünde konuşma becerisini güçlendirdiğini ortaya koyan araştırmalarla tutarlıdır (Sulak, 2019; Ayaş, 2014).

Empati kurma becerisindeki %90'lık artış, doğaçlama sürecinin “karşı tarafın duygusunu ve bakış açısını anlama” zorunluluğundan kaynaklanmaktadır. Katılımcıların rol arkadaşının duygusunu hissetme ve buna göre tepki verme deneyiminin günlük iletişimde de empatiyi pekiştirdiği yönündeki görüşleri, drama temelli empati eğitimlerinin etkisini gösteren literatürle uyumludur (Dereli, 2008; Adıgüzel, 2018). Aynı şekilde, dinleme ve anlama becerilerinde tüm katılımcıların gelişim bildirmesi (“anlamak için dinliyorum”, “dikkatli dinlemeyi öğrendim”) doğaçlamanın temel kuralı olan “partneri dinleyerek oyunu sürdürme” yapısıyla açıklanabilir. Bu sonuç, yaratıcı drama yönteminin aktif dinleme becerisini geliştirdiğini belirten çalışmalara (Kara, 2007; Şengül & Topçuoğlu Ünal, 2018) güçlü bir destek sunmaktadır.

Sözsüz iletişim (beden dili, mimik, jest ve ses tonu) alanında %90'lık farkındalık ve gelişim, doğaçlama tiyatronun görsel ve işitsel unsurlara verdiği önemle doğrudan ilişkilidir. Katılımcıların mimik ve beden dilini bilinçli kullanma, tonlama ve vurgu becerilerinde ilerleme kaydetmeleri, tiyatro eğitiminin sözsüz iletişim kanallarını güçlendirdiğini gösteren literatürle örtüşmektedir (Sulak, 2019). Grup içi işbirliği ve ekip ruhu konusundaki yüksek katılım oranı ise doğaçlamanın kolektif üretim yapısını yansıtmaktadır. Katılımcıların “ekip ruhu”, “karşılıklı uyum” ve “birlikte hareket etme” vurguları, drama etkinliklerinin sosyal uyum ve takım çalışmasını artırdığını belirten araştırmalarla paraleldir (Dereli, 2008; Şimşek, 2024).

Diksiyon becerilerinde %80'lik olumlu görüşe rağmen %20'lik “etkisi yok” yanıtı, doğaçlamanın karakter çeşitliliği nedeniyle standart diksiyon kullanımının her zaman ön planda olmadığını göstermektedir. Bu çeşitlilik, literatürde de belirtilen “drama sürecinin bireysel farklılıklara göre değişken etki gösterebileceği” bulgusuyla uyumludur (Adıgüzel, 2018). Genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcıların doğaçlama tiyatronun iletişim becerilerine bütüncül bir katkı sağladığını belirtmeleri, tiyatronun yalnızca sanatsal değil, aynı zamanda pedagojik bir araç olduğunu

bir kez daha doğrudanlamaktadır.

Bu çalışma, mevcut literatüre iki yönden katkı sağlamaktadır. İlk olarak, doğrudan doğaçlama tiyatro deneyimlerini oyuncu görüşleri üzerinden inceleyen sınırlı sayıdaki Türkçe araştırmaya (Tümer, 2022; Şahin, 2021) veri eklemektedir. İkinci olarak, Kütahya gibi yerel bir bağlamda gönüllü oyuncularla yapılan nitel bir durum çalışması olması nedeniyle bulgulara özgün bir perspektif kazandırmaktadır. Araştırmanın sınırlılıkları da göz önünde bulundurulmalıdır. Çalışma grubu 10 gönüllü oyuncuyla sınırlı tutulduğundan bulgular genellenemez niteliktedir. Ayrıca veri toplama yöntemi olarak yazılı görüşme formu tercih edildiği için yüz yüze görüşmelerle elde edilebilecek daha derin duygusal ifadeler yakalanamamıştır.

Bu araştırma doğaçlama tiyatronun iletişim becerilerini geliştirme potansiyelini güçlü biçimde ortaya koymuştur. Bulgular, tiyatro eğitiminin sadece sahne sanatı değil, aynı zamanda bireysel ve toplumsal iletişim becerilerini destekleyen etkili bir pedagojik araç olduğunu göstermektedir. Bu çalışma, tiyatro eğitiminin eğitim kurumlarında, kurumsal iletişim programlarında, kişisel gelişim atölyelerinde ve sosyal uyum projelerinde daha yaygın ve sistematik biçimde kullanılabilceğini göstermektedir. Doğaçlama tiyatronun bireyleri daha cesur, daha empatik, daha akıcı ve daha uyumlu iletişimciler haline getirme gücü, hem tiyatro sanatı hem de iletişim bilimleri açısından değerlendirilmesi gereken önemli bir potansiyeldir.

Öneriler

Araştırma sonuçları doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Eğitim ortamlarında, iletişim becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalarda doğaçlama tiyatro ve yaratıcı drama uygulamalarına daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.
2. Tiyatro eğitimi veren kurum ve derneklerde, doğaçlama tiyatro çalışmalarının yalnızca sahne performansı değil, iletişim ve kişisel gelişim aracı olarak da yapılandırılması faydalı olacaktır.
3. İletişim, empati ve öz güven geliştirmeye yönelik hizmet içi eğitim programlarında doğaçlama tiyatro temelli uygulamalar kullanılabilir.
4. Gelecek araştırmalarda, doğaçlama tiyatronun iletişim becerileri üzerindeki etkisi farklı yaş grupları, farklı eğitim düzeyleri ve farklı sosyal gruplar üzerinde incelenebilir.
5. Ayrıca, doğaçlama tiyatro ile diksiyon, hitabet ve etkili konuşma arasındaki ilişkinin daha ayrıntılı ele alındığı çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Ö. (2016). *Eğitimde yaratıcı drama*. Pegem Akademi.
- Akoğuz, M. (2002). *İletişim becerilerinin geliştirilmesinde yaratıcı dramanın etkisi* (Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/susbed/article/924420>
- Aykaç, M. (2014). İletişim engellerinin aile içi iletişime etkisini incelemede yaratıcı drama. *Turkish Studies*, 9(3), 125–140. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/200587>
- Aytaş, G. (2014). İletişim gerekliliği açısından tiyatro. *Turkish Studies*, 9(2), 239–246. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.6485>
- Balcı, E. (2023). Dil ve konuşma güçlüğü olan ilkökul öğrencilerinin yaratıcı drama yöntemiyle iletişim becerilerinin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 48(213), 1–25. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3603368>
- Çevik, K. (2008). Doğaçlama tiyatrosu. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 25, 37–54. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/118213>
- Dereli, E. (2008). Yaratıcı drama eğitimi ve yaratıcı drama temelli kişilerarası ilişkiler eğitim programının öğretmen adaylarının iletişim becerilerine etkisi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/606728>
- Dilekmen, M., Başcı, Z., & Bektaş, F. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin iletişim becerileri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. <https://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423871672.pdf>
- Doğan, H. G. (1995). *Tiyatro ve eğitim ilişkisinde bir örnek: Uyumsuz (absürd) tiyatro* (Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi).
- Erigüç, G. (2010). İletişim becerilerinin değerlendirilmesi: Bir meslek yüksekokulu öğrencileri örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 115–129. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/84736>
- Kara, Y. (2007). Yaratıcı drama yönteminin bazı sosyal becerilerin kazandırılmasına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 145–155. <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/586-published.pdf>
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Maden, S. (2010). Türkçe öğretiminde drama yönteminin gerekliliği. *Turkish Studies*, 5(2), 503–515. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/157005>
- Maden, S. (2017). Drama yönteminin Türkçe öğretiminde kullanımının başarı ve kalıcılık üzerine etkisi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 454–500. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aeufd/issue/33976/391783>
- Nazlıer, E. (2021). Sosyal hizmet eğitiminde yaratıcı dramanın önemi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(1), 147–162. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1535330>
- San, İ. (2006). *Yaratıcı drama*. [Yayınevi bilgisi eksik.]
- Sulak, S. E. (2019). Yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının iletişim becerilerine etkisi. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 2(1), 1118–1139. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jier/issue/44738/677734>
- Şahin, Ç. (2021). Türkiye'de ilkökul kademesinde drama alanında yapılan çalışmaların incelenmesi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 45–60. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1688837>
- Şen, İ. (2021). Epik tiyatro yaklaşımıyla Vasıf Öngören'in "Asiye Nasıl Kurtulur?" adlı oyununda kadın sorununun işlenişi. *Yeni Tiyatro Dergisi*. https://yenitiyatro.org/wp-content/uploads/2024/11/Mayis_2021_Ic.pdf
- Şengül, Ö., & Topçuoğlu Ünal, F. (2018). Yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının iletişim

- becerilerine etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 1149–1161.
- Şimşek, İ. G. (2024). Yaratıcı drama etkinliklerinin kurum içi iletişim aracı olarak kullanımının değerlendirilmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 265–283. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3783169>
- Tekerek, N. (2007). Yaratıcı dramanın özgürlüğü, alışkanlıkların kalıpları ve bir uygulama örneği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 189–219. <http://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423935554.pdf>
- Töre, E. (2009). Türk tiyatrosunun kaynakları. *Turkish Studies*, 4(1–2), 2200–2223. https://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20EDEBIYATI/enver_tore_turk_tiyatrosunun_kaynaklari.pdf
- Tümer, N. B. K. (2022). Türkiye'de 2016–2020 yılları arasında yaratıcı drama alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 17(1), 55–70. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2207074>
- Yeşilyurt, E. (2025). Yaratıcı drama yöntemi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(22), 580–599. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/5109955>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.